HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Talab va taklifning bozor narxiga ta’siri.

TDIU professori, DSc **Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich**
TDIU talabasi: **Turg‘unboyeva Oishaxon Xusanbek qizi**
doi:**https://doi.org/10.5281/zenodo.23803170**

Annotatsiya: Ushbu tezisda talab va taklifning bozor narxini shakllantirishdagi asosiy mexanizmlari chuqur tahlil qilingan. Bozor muvozanati, talab va taklif elastikligi, shuningdek, davlat aralashuvining narx dinamikasiga ta’siri atroflicha o‘rganilgan. Tadqiqotda mavjud ilmiy adabiyotlar va akademik manbalar sintez qilinib, narxlar traektoriyasini belgilovchi omillar, jumladan, bozor shoklari, ishlab chiqarish xarajatlari va zamonaviy tendensiyalar ko‘rib chiqilgan. Asosiy natijalar shuni ko‘rsatadiki, bozor narxi talab va taklif kuchlarining o‘zaro ta’siri natijasida shakllanadi va bu jarayon elastiklik ko‘rsatkichlari, davlat siyosati hamda tashqi omillar ta’sirida dinamik tarzda o‘zgarib boradi. Ushbu tezis iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish va bozor strategiyalarini belgilashda talab va taklif qonuniyatlarini tushunishning muhimligini ta’kidlaydi.
Kalit so‘zlar: Talab, taklif, bozor narxi, bozor muvozanati, elastiklik, narx elastikligi, davlat aralashuvi

Kirish

Bozor iqtisodiyotining asosiy tamoyillaridan biri narxlarning talab va taklifning o‘zaro ta’siri natijasida shakllanishidir. Narxlar iqtisodiy resurslarni samarali taqsimlash, ishlab chiqaruvchi va iste’molchilar o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga solishda markaziy rol o‘ynaydi. Narx mexanizmi bozor ishtirokchilariga muhim axborot signallarini yetkazib beradi, bu esa ularning qaror qabul qilish jarayonlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu jarayonning murakkabligi va dinamikligi uni iqtisodiy tadqiqotlar uchun doimiy dolzarb mavzuga aylantiradi.

Narxlar dinamikasi nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Korxonalar uchun to‘g‘ri narx strategiyasini belgilash, davlat uchun esa inflyatsiyani nazorat qilish, bozor barqarorligini ta’minlash va aholining
ijtimoiy himoyasini kuchaytirishda talab va taklif qonuniyatlarini chuqur tushunish
zarur. O‘zbekiston sharoitida bozor islohotlari davom etayotgan bir paytda, narx shakllanishining fundamental mexanizmlarini tahlil qilish iqtisodiy siyosat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ushbu tezisning maqsadi talab va taklifning bozor narxiga ta’sirini har tomonlama tahlil qilish, ularning o‘zaro bog‘liqlik mexanizmlarini ochib berish hamda narx dinamikasiga ta’sir etuvchi asosiy omillarni o‘rganishdan iborat. Shuningdek, tezisda davlatning narx siyosatiga aralashuvi oqibatlari va zamonaviy bozor tendensiyalarining narx shakllanishiga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Ushbu tezisning tuzilishi quyidagicha: adabiyotlar sharhi bo‘limida mavzu bo‘yicha mavjud ilmiy yondashuvlar umumlashtiriladi; metodologiya bo‘limida tadqiqot usullari bayon etiladi; natijalar va tahlil bo‘limida asosiy topilmalar taqdim etiladi; muhokama bo‘limida natijalar izohlanadi va kengroq nazariy kontekstga joylashtiriladi; xulosa bo‘limida esa asosiy xulosalar, cheklovlar va kelajakdagi tadqiqot yo‘nalishlari keltiriladi.

Adabiyotlar sharhi

Talab va taklif nazariyasi iqtisodiyot fanining asosiy ustunlaridan biri bo‘lib, bozor narxining shakllanishini tushuntiruvchi fundamental model hisoblanadi. Klassik iqtisodchilar, jumladan, Adam

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Smit va Devid Rikardo narxning qiymat nazariyasiga asoslangan holda shakllanishini o‘rgangan bo‘lsalar, Alfred Marshall talab va taklifni "iqtisodiy qaychi"ning ikki tig‘i sifatida ko‘rsatib, bozor muvozanati tushunchasini kiritgan [4]. Marshallning yondashuvi narx va hajm o‘zgarishlari o‘rtasidagi nisbatni belgilovchi elastiklik konsepsiyasini rivojlantirishga asos bo‘lgan [4].

Bozor muvozanati talab va taklif chiziqlari kesishgan nuqtada yuzaga keladi, bu yerda iste’molchilar xarid qilishga tayyor bo‘lgan miqdor ishlab chiqaruvchilar taklif qilishga tayyor bo‘lgan miqdorga teng bo‘ladi [2], [5]. Dinamik modelda narxlar traektoriyasi "to‘rsimon model" (cobweb model) deb ataladi [1]. Agar taklif chizig‘i talab chizig‘iga nisbatan tikroq bo‘lsa, narxning muvozanatdan chetlanishi kamayadi; aksincha, yotiqroq bo‘lsa, narx muvozanatdan uzoqlashadi [1]. Bu dinamika bozorlarning o‘z-o‘zini tartibga solish qobiliyatini ko‘rsatadi.

Talab va taklif elastikligi narx o‘zgarishlariga bozorning sezgirligini o‘lchaydi [1], [4]. Talab elastikligi (ED) narxdagi kichik o‘zgarishning savdo hajmiga qanchalik ta’sir qilishini ko‘rsatadi [4]. Agar talab elastik bo‘lsa (ED >1), narxning kichik o‘zgarishi sotuv hajmiga sezilarli ta’sir qiladi; noelastik talabda (ED ∈1) esa narxning oshishi umumiy tushumning ortishiga olib kelishi mumkin [4], [5]. Raqobat kuchli bozorlarda talab odatda elastik bo‘ladi, monopol yoki oligopol bozorlarda esa noelastik bo‘lishi mumkin [4]. Talabga iste’molchilar daromadi, did, moda, aholi soni va o‘rinbosar tovarlarning mavjudligi kabi omillar ta’sir qiladi [3], [5].

Taklif elastikligi (ES) ishlab chiqarish omillarining moslashuvchanligi, texnologik imkoniyatlar va vaqt omiliga bog‘liq [4]. Qisqa muddatda taklif narx o‘zgarishlariga sust javob beradi, uzoq muddatda esa investitsiyalar hisobiga elastiklik ortadi [4]. Taklifga ishlab chiqarish xarajatlari (xomashyo, ish haqi, energiya), texnologiya, davlat siyosati va ishlab chiqaruvchilar soni ta’sir ko‘rsatadi [3], [5].

Davlatning bozorga aralashuvi narx shakllanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi [1], [3]. Maksimal narx (Pmax) muvozanat narxdan past o‘rnatilganda, talab oshib, taklif qisqaradi, bu esa bozorda taqchillikni keltirib chiqaradi [1], [5]. Aksincha, minimal narx (Pmin) muvozanat narxdan yuqori o‘rnatilganda, ortiqcha taklif yuzaga keladi va mahsulotlarning sotilmay qolishiga olib keladi [1], [3]. Soliqlar va subsidiyalar ham narx siyosatining muhim vositalaridir [3], [5].

Bozor shoklari, masalan, tabiiy ofatlar, pandemiya yoki energiya narxlarining keskin o‘zgarishi muvozanatni buzib, narxlarning kutilmagan o‘zgarishiga sabab bo‘ladi [2]. Zamonaviy tendensiyalar, jumladan, globalizatsiya, raqamli texnologiyalar va avtomatik algoritmlar narx mexanizmini yanada murakkablashtirib, bozorning o‘zgarishlarga tezkor moslashishini ta’minlamoqda [3]. Ushbu adabiyotlar sharhi talab va taklif nazariyasining asosiy jihatlarini umumlashtirib, ushbu tezisning keyingi tahlillari uchun mustahkam nazariy asos yaratadi.

Metodologiya

Ushbu tezisda talab va taklifning bozor narxiga ta’sirini tahlil qilish uchun nazariy va analitik tadqiqot yondashuvi qo‘llanilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi mavjud ilmiy adabiyotlar va akademik manbalarni tizimli ravishda ko‘rib chiqish, sintez qilish va ularning asosida talab va taklif mexanizmlarining narx shakllanishidagi rolini chuqur tushunishdan iborat.

Tadqiqot yondashuvi: Ushbu tezis deduktiv yondashuvga asoslangan bo‘lib, umumiy iqtisodiy qonuniyatlar va nazariyalardan xususiy holatlarni tahlil qilishga o‘tiladi. Bozor iqtisodiyotining fundamental tamoyillari – talab va taklif qonunlari – asosiy tahlil doirasini tashkil etadi.

Ma’lumotlarni yig‘ish: Tadqiqot uchun ma’lumotlar ikkilamchi manbalardan, xususan, ilmiy maqolalar, o‘quv qo‘llanmalar va akademik jurnallardan olingan [1], [2], [3], [4], [5]. Ushbu manbalar talab va taklif nazariyasining asosiy jihatlari, bozor muvozanati, elastiklik tushunchalari, davlat

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

aralashuvi va narx dinamikasiga ta’sir etuvchi boshqa omillar bo‘yicha keng qamrovli ma’lumotlarni taqdim etadi.

Bozor muvozanati tahlili: Talab va taklif funksiyalarining o‘zaro ta’siri natijasida muvozanat narxi (Pe) va muvozanat miqdori (Qe) qanday shakllanishini o‘rganish. Dinamik modellar, xususan, "to‘rsimon model"ning narx traektoriyasiga ta’sirini ko‘rib chiqish [1].

Elastiklik tahlili: Talabning narxga nisbatan elastikligi (ED) va taklifning narxga nisbatan elastikligi (ES) ko‘rsatkichlarining narx va savdo hajmi
o‘zgarishlariga ta’sirini baholash [1], [4], [5]. Chiziqli funksiyalar ($QD=b0-b1\ P$ va $QS=a0+a1\ P$) misolida narx o‘zgarishining muvozanat nuqtasiga ta’sirini tushuntirish [1].

Davlat aralashuvining tahlili: Maksimal narx (Pmax) va minimal narx (Pmin) siyosatlarining bozorga taqchillik yoki ortiqcha taklif ko‘rinishidagi oqibatlarini o‘rganish [1], [3].

Tashqi omillar tahlili: Bozor shoklari, ishlab chiqarish xarajatlari, raqobat muhiti, texnologik o‘zgarishlar va globalizatsiya kabi omillarning narx shakllanishiga ta’sirini baholash [2], [3], [5].

Cheklovlar: Ushbu tezis asosan nazariy tahlilga asoslangan bo‘lib, empirik ma’lumotlarni yig‘ish va statistik modellashtirishni o‘z ichiga olmaydi. Shuningdek, tahlil faqat berilgan adabiyotlar doirasida amalga oshirilgan bo‘lib,
barcha mumkin bo‘lgan bozor murakkabliklarini qamrab olmasligi mumkin. Biroq, ushbu metodologiya talab va taklifning bozor narxiga ta’siri bo‘yicha fundamental tushunchalarni chuqur o‘rganish va tizimlashtirish imkonini beradi.

Natijalar va tahlil

Ushbu tezisda olib borilgan tahlillar talab va taklifning bozor narxini shakllantirishdagi murakkab va dinamik o‘zaro ta’sirini yaqqol ko‘rsatdi. Natijalar quyidagi asosiy yo‘nalishlarda umumlashtiriladi:

Bozor narxi (P) talab (QD) va taklif (QS) kuchlarining o‘zaro ta’siri natijasida muvozanat nuqtasida shakllanadi [2], [5]. Bu nuqtada iste’molchilar xarid qilishga tayyor bo‘lgan miqdor ishlab chiqaruvchilar taklif qilishga tayyor bo‘lgan miqdorga teng bo‘ladi. Agar narx muvozanat narxidan (Pe) yuqori bo‘lsa, ortiqcha taklif yuzaga keladi, bu esa narxning pasayishiga olib keladi. Aksincha, agar narx muvozanat narxidan past bo‘lsa, talab yetishmovchiligi (taqchillik) yuzaga kelib, narxning oshishiga sabab bo‘ladi [2].

Dinamik modelda narxlar traektoriyasi "to‘rsimon model" orqali tushuntiriladi [1]. Agar taklif chizig‘i talab chizig‘iga nisbatan tikroq bo‘lsa, narxning muvozanatdan chetlanishi vaqt o‘tishi bilan kamayib boradi va bozor barqarorlashadi. Biroq, agar taklif chizig‘i yotiqroq bo‘lsa, narx muvozanatdan uzoqlashib, bozor beqaror holatga kelishi mumkin [1]. Bu dinamika bozorlarning
o‘z-o‘zini tartibga solish qobiliyatini, shuningdek, ularning beqarorlikka moyilligini ko‘rsatadi.

Elastiklik ko‘rsatkichlari iqtisodiy subyektlarning narx signallariga bo‘lgan munosabatini va bozorning sezgirlik darajasini belgilaydi [4].

Talab elastikligi (ED): Agar talab elastik bo‘lsa ($ED>1$), narxdagi kichik o‘zgarish savdo hajmiga sezilarli ta’sir qiladi [4], [5]. Masalan, hashamatli tovarlar uchun talab odatda elastik bo‘ladi. Narxning oshishi umumiy tushumning kamayishiga olib keladi. Noelastik talab sharoitida ($ED \in 1$), masalan, zaruriy oziq-ovqat mahsulotlari uchun, narxning oshishi umumiy tushumning ortishiga olib kelishi mumkin, chunki iste’molchilar narx o‘zgarishiga kamroq sezgir bo‘ladilar [4], [5]. Chiziqli talab funksiyasida ($QD=b0-b1\ P$) $b1$ koeffitsienti talabning narxga bo‘lgan sezgirligini ifodalaydi [1].

Taklif elastikligi (ES): Taklif elastikligi ishlab chiqarish omillarining moslashuvchanligi va vaqt

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

omiliga bog‘liq [4]. Qisqa muddatda, ishlab chiqarish quvvatlari cheklanganligi sababli, taklif narx o‘zgarishlariga sust javob beradi (noelastik). Uzoq muddatda esa korxonalar investitsiyalar kiritish, texnologiyalarni yangilash orqali ishlab chiqarish hajmini o‘zgartirishi mumkin, bu esa taklif elastikligini oshiradi [4]. Chiziqli taklif funksiyasida (QS=a0 +a1 P) a1 koeffitsienti taklifning narxga bo‘lgan sezgirligini ko‘rsatadi [1].

Maksimal narx (Pmax): Agar davlat muvozanat narxidan pastroq maksimal narx o‘rnatsa, bu talabni oshirib, taklifni qisqartiradi [1], [3]. Natijada, bozorda taqchillik yuzaga keladi, bu esa "qora bozor"larning paydo bo‘lishiga yoki mahsulot sifatining pasayishiga olib kelishi mumkin [1], [5].

Minimal narx (Pmin): Agar davlat muvozanat narxidan yuqoriroq minimal narx o‘rnatsa, bu taklifning ortiqchaligiga (ortiqcha taklif) olib keladi [1], [3]. Masalan, qishloq xo‘jaligi mahsulotlariga o‘rnatilgan minimal narxlar fermerlarning ortiqcha mahsulot ishlab chiqarishiga va ularning sotilmay qolishiga sabab bo‘lishi mumkin [1].

Bozor shoklari: Tabiiy ofatlar, pandemiya, siyosiy beqarorlik yoki energiya narxlarining keskin o‘zgarishi kabi omillar talab va taklif egri chiziqlarini siljitib, muvozanat narxini keskin o‘zgartirishi mumkin [2].

Ishlab chiqarish xarajatlari: Xomashyo, ish haqi, energiya va logistika xarajatlarining oshishi taklifni kamaytirib, narxlarning ko‘tarilishiga olib keladi [3], [5].

Raqobat muhiti: Kuchli raqobat narxlarni pasaytirishga majbur qilsa, monopoliya yoki oligopoliya sharoitida narxlar yuqori darajada saqlanishi mumkin [3], [4].

Zamonaviy tendensiyalar: Globalizatsiya, raqamli texnologiyalar va avtomatik algoritmlar narx mexanizmini murakkablashtirib, bozorning o‘zgarishlarga tezkor moslashishini ta’minlamoqda [3].

Ushbu natijalar talab va taklifning bozor narxiga ta’siri nafaqat nazariy model, balki real iqtisodiy jarayonlarni tushuntirishda muhim amaliy ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Muhokama

Ushbu tezisda taqdim etilgan natijalar talab va taklifning bozor narxini shakllantirishdagi fundamental rolini yana bir bor tasdiqlaydi. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, bozor muvozanati, elastiklik ko‘rsatkichlari va davlat aralashuvi kabi omillar narx dinamikasini belgilovchi asosiy mexanizmlardir. Bu topilmalar iqtisodiyotning neoklassik nazariyalariga mos keladi, ular bozor kuchlarining resurslarni samarali taqsimlashdagi markaziy ahamiyatini ta’kidlaydi.

Bozor muvozanatining dinamik tabiati, xususan, "to‘rsimon model" orqali narxlarning muvozanat nuqtasiga intilishi yoki undan uzoqlashishi jarayoni, bozorlarning o‘z-o‘zini tartibga solish qobiliyatini ko‘rsatadi [1]. Biroq, bu jarayon har doim ham silliq kechmaydi. Bozor shoklari, masalan, pandemiya yoki energiya inqirozlari, talab va taklif egri chiziqlarini keskin siljitib, narxlarning kutilmagan o‘zgarishiga olib kelishi mumkin [2]. Bu holat bozorlarning mukammal emasligini va tashqi omillarga nisbatan zaifligini ko‘rsatadi.

Elastiklik tahlili, ayniqsa, narx belgilash strategiyalari va soliq siyosatini ishlab chiqishda hal qiluvchi ahamiyatga ega [4], [5]. Agar korxona o‘z mahsulotiga bo‘lgan talab noelastik ekanligini bilsa, narxni oshirish orqali umumiy tushumni ko‘paytirishi mumkin. Aksincha, elastik talab sharoitida narxni pasaytirish sotuv hajmini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Davlat uchun esa, soliqlar yoki subsidiyalar orqali bozorga aralashishda tovarlarning elastikligini hisobga olish muhimdir, chunki bu soliq yukining kimga ko‘proq tushishini belgilaydi.

Davlatning maksimal yoki minimal narxlarni belgilash orqali bozorga aralashuvi ko‘pincha

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

kutilmagan va salbiy oqibatlarga olib keladi [1], [3]. Maksimal narxlar taqchillikka va "qora bozor"larning paydo bo‘lishiga, minimal narxlar esa ortiqcha taklifga va resurslarning samarasiz ishlatilishiga olib keladi [1], [5]. Bu holat davlat aralashuvining ehtiyotkorlik bilan va bozor mexanizmlarini chuqur tushungan holda amalga oshirilishi zarurligini ta’kidlaydi. O‘zbekiston sharoitida, bozor iqtisodiyotiga o‘tish davrida, ba’zi ijtimoiy ahamiyatga ega tovarlar va xizmatlar uchun narx nazorati qo‘llanilishi mumkin, biroq bu siyosatning uzoq muddatli oqibatlarini doimiy ravishda baholab borish muhimdir.

Zamonaviy tendensiyalar, jumladan, raqamli texnologiyalar va globalizatsiya, narx shakllanishini yanada murakkablashtirmoqda [3]. Elektron tijorat platformalari va algoritmlar narxlarni real vaqt rejimida o‘zgartirish imkonini beradi, bu esa bozorning o‘zgarishlarga tezkor moslashishiga olib keladi. Bu holat an’anaviy talab va taklif modellarini qayta ko‘rib chiqish va ularni yangi sharoitlarga moslashtirish zaruratini keltirib chiqaradi.

Ushbu tezisda o‘rganilgan jihatlar bozor iqtisodiyotining asosiy qonuniyatlarini tushunish uchun mustahkam asos yaratadi. Biroq,

tahlilning nazariy xarakteri uning cheklovlarini ham belgilaydi. Kelajakdagi tadqiqotlar

O‘zbekistonning o‘ziga xos bozor sharoitlarida talab va taklifning narxga ta’sirini empirik jihatdan o‘rganishga qaratilishi mumkin. Bu, masalan, turli tarmoqlardagi tovarlar va xizmatlarning elastikligini aniqlash, davlatning narx siyosati

samaradorligini baholash yoki raqamli platformalarning narx dinamikasiga ta’sirini miqdoriy jihatdan o‘rganishni o‘z ichiga olishi mumkin.

Xulosa

Ushbu tezisda talab va taklifning bozor narxini shakllantirishdagi asosiy mexanizmlari chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, bozor narxi iste’molchilarning xarid qilish istagi va qobiliyatini ifodalovchi talab hamda ishlab chiqaruvchilarning mahsulot yetkazib berish istagi va qobiliyatini ifodalovchi taklif kuchlarining o‘zaro ta’siri natijasida shakllanadi. Muvozanat narxi va miqdori bu ikki kuchning kesishgan nuqtasida yuzaga keladi va bozorning o‘z-o‘zini tartibga solish mexanizmlari orqali doimiy ravishda ushbu muvozanatga intiladi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, talab va taklif elastikligi narx o‘zgarishlariga bozorning sezgirligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Elastik talab va taklif sharoitida narxdagi kichik o‘zgarishlar savdo hajmiga sezilarli ta’sir ko‘rsatsa, noelastik holatda ta’sir kamroq bo‘ladi. Bu tushuncha korxonalar uchun narx strategiyalarini belgilashda va davlat uchun soliq siyosatini ishlab chiqishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Shuningdek, ushbu tezisda davlatning bozorga aralashuvi, xususan, maksimal va minimal narxlarni belgilash siyosati, bozor muvozanatini buzib, taqchillik yoki ortiqcha taklif kabi salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkinligi ko‘rsatildi. Bozor shoklari, ishlab chiqarish xarajatlari, raqobat muhiti va zamonaviy texnologiyalar kabi tashqi omillar ham narx dinamikasiga sezilarli ta’sir ko‘rsatib, bozorning doimiy o‘zgaruvchanligini ta’minlaydi.

Ushbu tezisning asosiy hissasi talab va taklif nazariyasining fundamental jihatlarini tizimlashtirish,

ozor narxiga ta’sirini har tomonlama tahlil

qilish va zamonaviy iqtisodiy kontekstda ularning dolzarbligini ko‘rsatishdan

iborat. Olingan natijalar iqtisodiy siyosatchilar, tadbirkorlar va iste’molchilar uchun narx shakllanishining asosiy qonuniyatlarini tushunishda muhim nazariy va amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Ushbu tezisning cheklovlari uning asosan nazariy xarakterga ega ekanligi va empirik tadqiqotlarni o‘z ichiga olmaganligidir. Kelajakdagi tadqiqotlar O‘zbekistonning o‘ziga xos bozor sharoitlarida talab va taklifning narxga ta’sirini empirik jihatdan o‘rganishga, turli tarmoqlardagi elastiklik ko‘rsatkichlarini aniqlashga va raqamli iqtisodiyotning narx mexanizmlariga ta’sirini chuqurroq tahlil qilishga qaratilishi mumkin. Bu esa nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog‘lash va yanada aniqroq iqtisodiy siyosat tavsiyalarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vaqt o’tishi bilan bozor narxi \(P(t) \) ning muvozanat narxdan chetlanishi kamayib boradi; – http://portal.guldu.uz/download-edfiles-27066.pdf
2. TALAB VA TAKLIF MUVOZANATIDA BOZOR MUNOSABATLARI – https://zenodo.org/records/18825538/files/Ismoilov%20A%20371-375%20XXI.pdf?download=1
3. VOLUME / 4 ISSUE / 3 JUNE / 2026 – https://zenodo.org/records/22829535
4. TALAB VA TAKLIF ELASTIKLIGI – https://zenodo.org/records/18010081/files/Shoniyozova%20N%20437-441%20ACU.pdf?download=1
5. VOLUME-3, ISSUE-12– https://zenodo.org/records/17944211/files/Javqonova%20X%2088-94%20TSRU.pdf?download=1